

PM

Riktad inventering av hasselsnok vid möjlig övervintringsplats -Torslanda tvärförbindelse-

Claes Andrén
2021-05-09

Uppdrag

På uppdrag av Göteborgs Stad Trafikkontor ska Norconsult göra en genomförandestudie, som underlag för detaljplan och fortsatt projektering för en tvärförbindelse mellan Nya Älvegårdsvägen och Bulyckevägen på Torslanda. Två terrängkorridorer har tagits fram, en västlig (benämnd Blå korridoren) och en östlig (benämnd Röda korridoren). Korsviken Natur har genom Claes Andrén granskat dessa alternativa korridorer med avseende på skydd och bevarandet av hasselsnok. Bedömningen var att om vägen läggs i den östra "röda" korridoren kommer den negativa påverkan på hasselsnokspopulationen sett i ett landskapsperspektiv vara mindre (se karta, fig 5 nedan). För mer information om hasselsnoken miljökrav, status och skyddsbehov hänvisas till Korsviken Natur PM "Torslanda tvärförbindelse -Hänsyn till hasselsnok" från 2020-11-11.

Korsviken Natur har som ett kompletterande uppdrag ombetts göra en riktad naturinventering mot möjliga övervintringsmiljöer längs den föreslagna "röda" korridoren. Syftet har varit att genom fältbesök vid optimala väderförhållanden utreda om miljöerna används av hasselsnok eller inte, för att kunna avgöra behovet av skyddsåtgärder för tvärförbindelsen. Inventeringen har begränsats till det med lila färg markerade området (se kartan, fig 5 nedan), eftersom det har bedömts vara det enda möjliga övervintringsområdet för hasselsnok längs den föreslagna "röda" korridoren.

Bedömning

Den östra "röda" korridoren ligger till största delen i ett skogslandskap som inte primärt är gynnsamt som uppehållsplats för hasselsnok. Det är mer av sluten skog och mindre öppna partier med hällmark. I den NV delen nära Nya Älvegårdsvägen (se kartan, Fig 5) passerar korridoren en sydvänd bergskant som skulle kunna vara en övervintringsplats. Om hasselsnok påträffas här efter övervintringen under april månad, så kan det bli aktuellt med en skyddsåtgärd för att hindra ormar som rör sig mellan berget och den nedanför liggande ängsmarken åt SO att bli överkörda. Detta område, lilamarkerat på kartan nedan, Fig 5, har därför inventerats noggrant under april månad 2021 vid optimala väderförhållanden. Inga observationer av hasselsnok har gjorts. Om denna lilamarkerade sydvända bergskant varit ett

övervintringsområde för hasselsnok, så skulle arten med största sannolikhet observerats här vid något av de fem besök som genomförts. Området genomkorsades vid varje besök långsamt under ca tre timmar. Min sammanvägda bedömning är att den sydvända bergskanten, det med lila markerade området på kartan, kan uteslutas som övervintringsplatser för hasselsnok. Det finns därför inga skäl att vidta skyddsåtgärder för hasselsnok på den aktuella platsen.

Underlag för bedömningen har bl. a. varit:

- 1/ Torslanda Tvärförbindelse, Genomförbindelse, Internt startmöte 2020-04-303 (Norconsult).
- 2/ Torslanda Tvärförbindelse-Genomförandestudie, PM-Alternativstudier 2020-09-15 (Göteborgs Stad Trafikkontoret/Norconsult)
- 3/ Torslanda Tvärförbindelse – Genomförandestudie, Naturvärdesinventering (Göteborgs Stad Trafikkontoret/Norconsult)
- 4/ Översiktskartor (från Norconsult)
- 5/ Hasselsnok kring Torslanda tvärförbindelse 2009 (Göteborgs Naturhistoriska Museum)
- 6/ Fältbesök i de aktuella korridorerna tillsammans med Norconsult genom Kurt Lundberg.
- 7/ Korsvikens Natur, PM "Torslanda tvärförbindelse -Hänsyn till hasselsnok" från 2020-11-11.

Fältbesök

Det lilamarkerade området på kartan, Fig 5, är en sydvänd bergskant med gles vegetation av ris och buskar. På flera ställen finns rester av stenmurar. Detta område besöktes vid fem tillfällen (1/4, 7/4, 15/4, 20/4 och 29/4) vid optimala väderförhållanden, dvs svag vind, solsken och så hög temperatur som möjligt (april månad har varit ovanligt kylig denna vår). Om hasselsnoken övervintrar i detta område kan man förvänta sig att arten vid dessa väderförhållanden och denna tid på året ligger framme och solar. Vid varje besök genomkorsades området långsamt under ca tre timmar. Trots denna noggranna kontroll kunde inga hasselsnokar observeras. Min slutsats är att området inte utnyttjas av hasselsnoken för övervintring.

Som kontroll med hänsyn till den kyliga våren har andra närliggande hasselsnokslokaler besökts under samma period och vid jämförbara väderförhållanden. I slutet av april har hasselsnoken varit framme på dessa ställen. Den kyliga våren kan därför inte förklara avsaknaden av observationer.

Diskussion

Om man planerar att anlägga en väg genom ett naturområde där hasselsnok förekommer, är det angeläget att välja en sträckning som har så liten påverkan som möjligt. En bra utgångspunkt är att hela tiden ha artens basala behov i åtanke. År 2009 gjorde Göteborgs Naturhistoriska Museum en detaljerad studie över det aktuella områdets naturmiljöer med avseende på hasselsnok. Författarna pekade ut troliga övervintrings- och viloplats (jaktområden) och kända fynd av arten. För att närmare kunna bedöma miljöerna vandrade undertecknad tillsammans Kurt Lundberg (Norconsult) längs de två föreslagna alternativa terrängkorridorerna 2020-10-27. Den "röda" östra korridoren bedömdes vara det bättre alternativet med tanke på hasselsnokens långsiktiga överlevnad i området.

För att hasselsnoken ska kunna bibehålla en livskraftig population måste individantalet vara tillräckligt stort, det måste i tillräcklig omfattning finnas tillgång till de olika livsmiljöer som ormarna utnyttjar under en årscykel. Det innebär lämpliga övervintringsplatser (ofta sydvända blockbranter) och jaktområden med god tillgång till artens viktigaste bytesdjur (främst

kopparödla och skogsödla). Hänsyn måste också tas till att hasselsnoken finns högt upp i näringskedjan och därför naturligt har en låg populationsstorlek (jfr t.ex. en rovfågel). Hasselsnoken utnyttjar också varma exponerade berghällar med ljung eller annan låg risvegetation för sin termoreglering. Om en population långsiktigt skall kunna överleva i landskapet, så måste dessa olika miljöer vara tillgängliga i ett sammanhängande område och i tillräcklig omfattning.

Röda korridoren – från Nya Älvegårdsvägen mot Bulyckevägen

Korridoren löper först SO genom skogsmark, svänger sedan mot NO över igenväxande ängsmark (se Fig.5). Här passerar korridoren en sydvänd bergskant som kan vara övervintringsplats för hasselsnok (se foton, Figurerna 1-3). Korridoren vrider sedan mot O och vidare mot SO och går genom skogsterräng som inte bedöms vara optimal för hasselsnok. Här krävs inga särskilda åtgärder. Det är bara det markerade området i Fig 5 som skall uppmärksammas. Den riktade inventering som genomförts i det markerade området under optimala väderförhållanden under den tid på våren då hasselsnoken kommer fram från sin övervintring, resulterade inte i någon observation av arten. Eftersom området är så begränsat och undersökts så noggrant kan man utesluta att det utnyttjas som övervintringsplats för hasselsnok.

Fig 1. En del av det inventerade området i den nedre delen av den sydvända bergskanten.

Fig 2. Stenmur vid fritidshus i den nedre delen av det inventerade området

Fig 3. Rester av stenmur i den inventerade sydvända bergskanten

Fig. 4. Hasselsnok. Typiska artkaraktärer är den ljusa ryggradslinjen, dubbla rader av mindre fläckar längs ryggen och en mörk fläck på huvudet. Grundfärgen kan vara brun, grå eller oliv. Fjällen är släta (utan köll), vilket ger ormen ett glansigt utseende. Det gör också att man lätt kan göra en artbestämning från ett ömsat skinn.

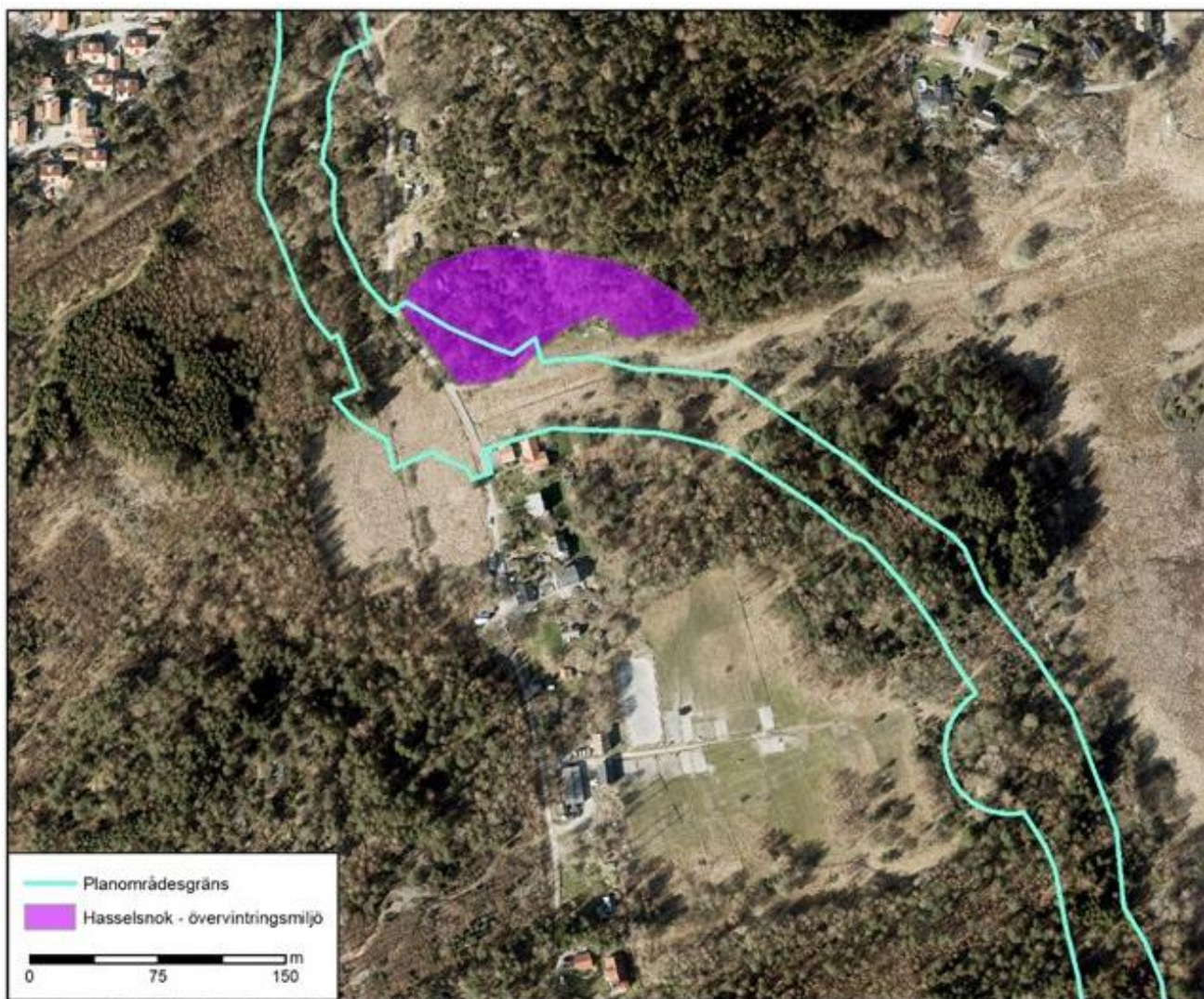

Fig 5. Torslanda tvärförbindelse. Lila fält markerar möjligt övervintringsområde för hasselsnok i sydvänd bergskant mot igenväxande ängsmark. Planområdet ligger inom tidigare framtagna "röd" korridor.